
ВІД ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Черговий збірник спеціальної серії «Слов'янська мелогогеографія», цілком присвяченої одному з актуальних напрямків сучасної етномузикології – музично-ареальним дослідженням – виходить в межах традиційного циклу «Проблеми етномузикології», який з 1998 року випускає Кафедра музичної фольклористики і Лабораторія етномузикології НМАУ ім. П. І. Чайковського.

Останніми десятиріччями мелогогеографічний напрямок розвивається дуже активно. Ця книга з'явилася за рік після першого спецвипуску, що говорить про потужний потенціал дослідників названого спрямування. Концентрація робіт географічної тематики у спільній книзі виявилася продуктивною, серія приваблює нових авторів, розширює географію досліджень. Інтереси київських науковців, як і в першому випуску, не обмежуються нивою української традиційної музичної культури. Продовжено багаторічну співпрацю з львівськими колегами та московськими авторами, налагоджено наукові контакти з білоруськими етномузикознавцями.

Це видання, як і попереднє, ілюстроване географічними картами кольорового формату, винесеними в окремий атлас. Мелогогеографічні студії українських авторів, оперті на власноруч призбирані польові матеріали з Полісся, Поділля, Волині, Наддніпрянщини й інших земель, виглядають досить солідно у східнослов'янському контексті. Ареали давньої культури, що займала обстежені території, поступово відкривають дослідниками свої досі незнані обриси.

Традиційним для наукової серії стає супроводження книжок мультимедійним диском, який уміщує багаті звукові та відеоджерела, що представляють світові українську традиційну музику. Колектив наукової Лабораторії представляє експедиційні здобутки останнього року, стараючись, поза відсутністю фінансування польової роботи Міністерством культури, все ж врятувати від забуття на звукових доріжках та відеоплівці чи не останні прояви традиційної музичної культури українського села, не позначені впливами цивілізації, сучасними аранжуваннями. На диску знаходить відображення і продовжена практика щорічних етнографічних концертів, що проводяться у стінах НМАУ з 2008 року. У таких акціях зазвичай беруть участь автентичні виконавці, студенти історико-теоретичного і диригентсько-хорового факультетів.

До колективу авторів серії з цим випуском вливаються нові імена молодих дослідників – переважно київської школи музичної фольклористики.

В. І. Рожок,
ректор НМАУ ім. П. І. Чайковського,
доктор мистецтвознавства,
народний артист України,
професор

ВІД РЕДАКТОРА

Цією збіркою наукових студій продовжуємо накопичення теоретичних і практичних розробок для укладання Атласу народно-музичних діалектів слов'ян, системно розпочату 2010 року у першій книзі тематичної серії «Слов'янська мелогографія» (Проблеми етномузикології. Вип. 5) й публічно анонсовану у доповідях, проголошених на однойменній конференції, проведеній у стінах НМАУ 3–4 березня 2011 року.

Гостру актуальність мелогографічної тематики та необхідність координації зусиль фахівців всіх слов'янських гілок засвідчив потужний форум етномузикологів, який відбувся у вересні 2011 року у Санкт-Петербурзі під титулом «Фольклорно-етнографический атлас восточных славян: методы и результаты ареальных исследований». Досвід згаданої київської публікації був прийнятий за зразок, гідний наслідування, зокрема, підхоплено почин друкування кольорових карт формату А4. Підтримку отримала і загальна скерованість нашої картографічної роботи, презентована у доповідях *Ірини Клименко* та *Маргарити Скаженник*.

До кола авторів першої книги «Слов'янської мелогографії», які представляли два українські наукові осередки – київський і львівський, та московську школу РАМ ім. Гнесіних, у цьому випуску приєднуються білоруські дослідники, причетні до наукових традицій Білоруської Академії музики (Мінської консерваторії). Як показують карти, присвячені генеральним закономірностям дислокації музичних традицій на теренах старослов'янського розселення, білоруська ланка вкрай необхідна у мелоаналітичних дослідженнях макрогеографічного спрямування.

Друга книга серії, як і попередня, характеризується домінуванням музичних творів обрядового корпусу серед об'єктів наукових експлорацій. Це закономірно, оскільки саме наспіви цього шару зберігають хронологічно найбільш глибоку інформацію про поширення традиційної культури серед слов'янства у період його формування і розселення, й можуть певною мірою давати матеріал, наприклад, для реконструкції міграційних процесів груп населення у досить віддалені епохи.

Тематичні блоки збірника групують подані авторами роботи за об'єктом і проблематикою досліджень. Перший розділ об'єднує студії, де аналітичні процедури етномузикології виведено на рівень висновків, які можуть прислужитися ширшому колу дослідників. *Ірина Клименко* (Київ), продовжуючи вивчати закономірності мелогографічних явищ «крупного масштабу» (так звана «макроареалогія»), пропонує зробити об'єктом цієї субдисципліни не тільки певні типологічні меломасиви, що мають великі ареали й відповідне значення для східно-

By this collection we continue our theoretic and practical works accumulation in order to make an Atlas of Slav's folk-music dialects, systematically started in 2010 with the first book of the *Slavonic Melogeography* subject series. (*Problems of Ethnomusicology*, Issue 5) and publicly announced in the reports delivered at the conference of the same name, hold in National Music University of Ukraine 3–4 March, 2011.

The mighty forum of ethnomusicologists under the name of *East Slavonic Folklore-Ethnographic Atlas: Methods and Results of the Area Research*, that took place in September 2011 in Saint Petersburg, assured a keen urgency of melogeographic themes and the necessity of coordination of all Slavonic branches specialists' efforts. The experience of the above mentioned Kyiv publication was taken for an example, deserving abidance, particularly, the initiative of printing A4 maps was taken up. General trend of our cartographic work, presented in the reports of *Iryna Klymenko* and *Margaryta Skaghenyck*, was also supported.

Belarussian scientists, following the traditions of Belarussian Academy of Music (Minsk Conservatory) join in this issue to the circle of the authors of the *Slavonic Melogeography* first book, which was presented by two Ukrainian scientific centers – Kyiv and Lviv, and Moscow Gnesiny RAM school. As it was shown by maps of the previous issue dealing with general regularity of music traditions spatial prevalence on the territories of Old Slavs' settlement, the Belarussian link is absolutely necessary in meloanalytical research of macrogeographic direction.

The second book of the series, as well as the previous one, is characterized by domination of ritual musical works among the objects of scientific explorations. It is quite natural, as just the tunes of this layer retain the chronologically deepest information about distribution of traditional culture among Slavonic people in the period of their forming and settlement, and can at a certain degree provide material, for example, for the reconstruction of migration processes of population groups in rather distant times.

The theme blocks of the collection group the presented works mostly by the object of research. The first block includes the studies where ethnomusicological analytical procedures are brought to the level of summary, which may be of use to wider circle of investigators. *Iryna Klymenko* (Kyiv), while carrying on studies of patterns of melogeografic “large-scale” phenomena (so called “**macroareology**”), offers to take for an object of this subdiscipline not just certain typological melosets that are widely spread and have appropriate significance for the East Slavonic song system, but also “general rhythm-forming vectors”, observed by her, that act on vast expanses of Ukrainian-Belarussian area (UB-area) and include various groups of melodies, having an influence

слов'янської пісенної системи, але й спостережені «генеральні ритмотворчі вектори», які діють на великих обширах українсько-білоруського ареалу (УБ-ареалу) й охоплюють різні групи мелодій, впливаючи на їх типологію. *Larisa Belogurova* (Москва) розглядає систему макрорегіональних музичних традицій східних слов'ян, проголошуючи нові ідеї щодо їх співставності, які останніми роками визріли у середовищі гнесінської школи етномузикології.

Другий блок містить студії дослідників, які працюють у певному територіальному полі на поліжанрових матеріалах. Прицільне вивчення окремих жанрових груп цього разу зосередилося на **зимовому циклі** і переході від зими до весни. Сюди увійшли статті *Василя Коваля* про щедрівки прикарпатського Підгоргання, *Сусанни Карпенко* з описом різдвяно-новорічних традицій кінця ХХ століття у межиріччі Десни і Сейма. У роботі *Василини Прибилової* дається типологічний і ареальний опис верхньодніпровських пісенних традицій Масляної. *Юрій Рибак* презентує серію локальних обрядових мелоформ Верхньої Прип'яті.

Новинкою збірника є розділ, де виступають вчені споріднених дисциплін – етнологи, лінгвісти. Обидві роботи, включені до цього розділу, присвячені культурним реаліям однієї з найархаїчніших зон старослов'янського простору – Західного Полісся. *Людмила Пономар* занурює читача у яскравий світ традиційного одягу поліщуків, демонструючи ареали поширення його локальних форм, а *Олексій Нагорнюк* вивчає оформлення переходу до іншого світу – потойбічного, знову ж в географічному аспекті.

У збірнику продовжено публікацію архівно-типологічних таблиць з масивами даних (в тому числі електронними на доданому DVD), що перекликаються з подібними публікаціями археологів. Мелогографічні карти до кожної зі статей читач знайде в окремій брошурі за відсилками, що вказують номер сторінки картографічної частини (на зразок К10). Деякі статті ілюстровані звуковими й відеоматеріалами, розміщеними на DVD.

Книгу закриває традиційний довідковий розділ, розпочатий у 3-му випуску «Проблем етномузикології»: Літопис наших експедицій, наукових конференцій, етнографічних концертів 2011 року.

Редакція запрошує до співпраці вчених, які вивчають культуру порубіжних регіонів Росії (Смоленщини, Псковщини, Брянщини, Курщини, Белгородщини), Польщі (правобережжя Вісли), та дослідників маргінальних українських територій – Берестейщини, Лемківщини, Кубані, Вороніжчини. Планується також розширення географії досліджень.

Ірина Клименко

upon their typology. *Larisa Belogurova* (Moscow) examines a system of East Slavonic macroregional music traditions and announces some new ideas concerning their matching, which have currently grown ripen amidst Gnesiny school of musicology.

The second block contains studies of the scientists who work in certain territorial field with multigenre materials. This time in their aiming study of certain genre groups the scientists focus on the **winter cycle** and the transition from winter to spring. *Vasyly' Koval's* articles about shchedrivkas of the Carpathian Pidgorgannia, *Susanna Karpenko's* ones with the description of Christmas-New-Year traditions of the late 20-th century in the Desna-Seim interfluve. *Vasylyna Prybylova's* presents typological and areal description of the Upper Dnieper area Mardi Gras (Shrovetide) song tradition (in the nearest issues we plan to add investigations of the related Russian Mardi Gras songs). *Yuriy Rybak* presents his series of local ritual meloforms specific for the Upper Prypiat' area.

The section containing publications of the scientists of related disciplines – ethnologists, linguists – is the novelty of the collection. Both works included in this section are devoted to the cultural realities of one of the most archaic areas of the Old Slavonic world – West Polissia. *Ludmyla Ponomar* plunges a reader into bright world of the Polissia dwellers' traditional attire, showing the areas where its local forms are spread, and *Oleksiy Nahornyuk*, studies the decoration of transition to the other world – beyond, again in geographic aspect.

The collection continues publishing the archive-typological tables with data files (including electronic ones in the supplemented DVD), that are similar to the archeologists' publications. The reader will find melo-geographic maps added to each of the articles in a separate booklet by the appropriate references that show page number in the cartographic part (like K15). Some articles of the sections 1–3 are illustrated with audio and video materials on the DVD.

The book is concluded with the traditional reference section, which was started in the 3-rd issue of *Problems of Ethnomusicology*: Chronicle of the study of folklore events (expeditions, scientific conferences, ethnographic concerts) in 2011.

Editorial staff invites to the collaboration the scientists working in Russian regions bordering the Ukrainian-Belarusian areas (Smolensk, Pskov, Briansk, Kursk, Belgorod regions), Poland (Vistula right bank), and the researchers of marginal Ukrainian territories – Berestejshchyna, Lemky, Kuban', Voronezh areas. We plan to expand the geography of research.

Iryna Klymenko

Translated by *Olena Migunova*